

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (insetate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 11. avgusta 1898.

Politiški oddelek.
Madjari in Nemci.

Nemških obstrukcionistov zadnja nada so bili Madjari. Nemci so v svojem boju proti Badeniju, Gautschu in Thunu najbolj računali na podporo Madjarov. Zanašali so se nanjo bolj, kakor na moč svojega parlamentarnega in izvenparlamentarnega odpora, bolj kakor na ves upliv nemške birokracije in pruske diplomacije, a prav sedaj, ko se mora odločiti cislitvanska kriza, bodisi za Nemce ugodno ali neugodno, ko bi Nemci najbolj potrebovali podporo Madjarov, prav sedaj je zadnja nemška nada splavala po vodi, prav sedaj so Madjari pustili Nemce na cedilu.

Nemški račun ni bil napačen. Nemci so mislili, da se bodo Madjari izrekli proti vsaki premembi cislitvanske ustave sploh in zlasti proti vsaki premembi cislitvanskega državnozbornskega volilnega reda ter tako avstrijsko vlado prisilili, da kapitulira pred Nemci. Kakor rečeno, račun je bil dober, samo da ni upošteval tistega pametnega in zdravega egoizma, kateri je značilen za vso madjarsko politiko in kateri dopušča, da smeš prijatelja tudi v smrtni nevarnosti zapustiti, ako ti je to na korist.

Madjari bi se gotovo ne bili odvrnili od Nemcev, da jih ni v to napotila skrb za lastno prihodnost. Bili so od l. 1866. najvernejši zavezniki naših Nemcev ter so to neštivilnokrat dokazali. Vedno so tako v vnanji kakor v notranji politiki uplivali na korist nemške hegemonije v Cislitvanski in kdo ve, če bi se ne bilo grofu Hohentwartu posrečilo, rešiti narodnostno vprašanje za nas ugodno, da se mu ni postavil na pot madjarski upliv.

Od l. 1866. do lanskega leta je bilo vodilno načelo vse madjarske politike glede Cislitvanske: ohraniti nemško hegemonijo za vsako ceno, češ, ako pridejo Slovani do veljave, uplivalo bode to na ogerske Slované in proti, sedaj na Madjarskem vladajoči liberalni stranki.

Tega nazora so se madjarski politiki zvesto držali. Le jako po redkem se je čul na Madjarskem drugačen glas in ko je lansko leto Banffyjev prijatelj in podpredsednik ogerske poslanske zbornice, Lang, izdal brošuro, v kateri je dokazoval, da Madjari nimajo vzroka, biti sovražni cislitvanskim Slovanom in se poganjati za hegemonijo Nemcev, ni našel nič preveč pritrjevanja.

Od lanskega leta pa se je javno mnenje na Ogerskem korenito premenilo in tudi madjarska vlada je postala sedaj drugih nazorov, kakor jih je bila nekdanj. Zgodilo se je to vsled skrbi za nagodbo.

Madjari so spoznali, da je v sedanjih razmerah in iz ozirov na prihodnost zanje najboljše, ako tirajo dinastično politiko. Dinastija želi, naj se nagodba obnovi in ker je brez dvoma, da nova nagodba tudi Madjarom ne bo na škodo, ampak na veliko korist, so še laglje začeli dinastično politiko. Madjari pa zahtevajo tudi naj se nagodba obnovi parlamentarnim potom. Ne morda, ker jim je na tem, da se ne krši to velevajoči ogerski osnovni zakon, ampak iz previdnosti, iz ozirov na razvoj razmer na Ogrskem, a ker cislitvanska vlada tega radi nemške obstrukcije ne moro doseči, izjavil je baron Banffy, da nima nič proti temu, če se v Cislitvanski sedanja ustava predrugači in se naredi na ta način konec sedanji moči nemških opozicijonalcev v parlamentu in v Avstriji.

S tem so se vladni krogi ogerski postavili v nasprotje s političnimi aspiracijami cislitvanskih Nemcev in storili so to ravno v tistem trenutku, ko so jih Nemci najglasnejše klicali na pomoč.

Vlada pa se ni samo v zaupnih posvetovanjih z avstrijskimi ministri izrekla, da ne bo nasprotovala premembi državnozbornskega volilnega reda, povedala je Nemcem tudi v svojih organih na vsa usta, da nimajo od nje ničesar pričakovati.

Madjarsko glasilo ogerske vlade „Nemzet“ je izjavil, da Madjarom brani zakon intervirati v prid cislitvanskih Nemcev in da morajo s prekrižanimi rokami gledati, kako se Nemci bore.

Še vse energičnejše je Nemcem odpovedal madjarsko prijateljstvo „Pester Lloyd“, pismo: Vsi poskusi, doseči z nemško opozicijo nekakšno sporazumljenje glede jezikovnega vprašanja, so se klaverno izjalovili. Obljubovalo se je Nemcem, da se jezikovne naredbe takoj prekličijo, čim se doseže sporazumljenje le o vodilnih načelih jezikovnega zakona, a Nemci se niti dogovarjati niso hoteli. Nemci so sistematično delali na to, da razbijejo solidarnost z madjarsko državnoopravno stranko. Prav iz nemškega tabora so se čula najhropnejša bojna gesla proti Ogerski in pokazalo se je, da to ni samo parlamentaren manever, ampak izraz pravega mišljenja Nemcev. Mesto da bi bili Nemci iz obstrukcije izločili gospodarska vprašanja, tirali so obstrukcijo prav proti nagodbi, ker je niso hoteli rešiti. Kot jednakopravnega kompaciscenta nas ne marajo, ali kot zaveznika v boju proti jezikovnim naredbam bi nas radi imeli.

A pravi naslov te zahteve, da naj jih podpiramo? Pravijo, da se bore za narodno existenco. To si pripovedujejo že tako dolgo, da sami v to verujejo. Težko pa da se jim posreči, to komu drugemu natveziti. Bojimo se, da so Nemci v veliki zmoti glede moči svojega odpora. Svetov jim nečemo dajati, hoteli smo samo povedati, zakaj je nemogoče, da Ogerska svoje gospodarske interese posodila za pripravo nemškemu interesom k vožnji, ki Nemce gotovo in brez dvoma pripelje v brezno.“

To je odkritosrčno in energično povedano: Tacega odgovora Nemci na svoje klice na pomoč niso pričakovali. Solidarnost mej Nemci in Madjari je pretrgana in ker slednji ne upirajo premembi volilnega reda, kateri iz nemških strauk mora napraviti malo strančico, pač ni upanja, da se kmalu zopet obnovi. Madjari so izgubili strah pred avstrijskimi Slovani in zato je odpoved nemškega prijateljstva največjega pomena za vso bodočo notranjo politiko Cislitvanske.

Prvi vseslovenski shod kršč.-socijalnih delavcev v Ljubljani.

Vsem slovenskim krščansko-socijalnim delavcem po Kranjskem, Štajerskem, Koroškem in Primorskem naznanjamo, da bo v nedeljo, dne 18. septembra t. l. v Ljubljani prvi veliki vseslovenski shod krščansko-socijalnih delavcev.

Kaj nas nagiba, da sklicujemo ta shod?

Letos praznuje naš ljubljani vladar svojo petdesetletnico. Ko se vse veseli njegovega slavlja, ne smejo zadržati slovenski delavci. Hvala Bogu! velikanska večina njihova si je še ohranila zavest dolžnostij, ki jih ima do svojega cesarja, zavest hvaležnosti do njega, ki je porušil ovire delavskim organizacijam, ki je v skrbi za delavsko varstvo in zavarovanje vstvaril že mnogo koristnih zakonov, ki je zadnji čas tudi v političnem življenju dal mesto delavskemu stanu. Zato bodi njegovega blagonos-

nega dela spominu v prvi vrsti posvečen naš shod, — dokaz naše sinovske udanosti in ljubezni.

Vseslovenski shod sklicujemo, ker je sedaj bolj kot kedaj treba, da javno prosvedujemo proti pogubnemu internacijonalstvu, ki se iz tujine zanaša med naše delavce in da veličastno pokažemo, da v obrambi narodnih pravic stoji slovenski krščanski delavec vedno v prvih vrstah.

A še drugih razlogov imamo dovolj. Žalostni, obupni prizori na vseh straneh! Kdo z žalostjo ne opazuje, kako naglo propadajo slovenski delavski stanovi sploh? Komu pač niso znane žalostne razmere slovenskega delavstva? Kako vsej tej nesreči pomagati? Premišljajmo, posvetujmo se, delajmo najprej sami, in Bog bo blagoslovil naše misli in delo. To je gotovo: če bomo mi storili vse, kar zahteva od nas krščanska pravičnost pa krščanska ljubezen, bo tudi Bog storil vse, česar nam je treba.

Za taka posvetovanja so potrebni shodi. In zato sklicujemo letos prvi vseslovenski shod krščansko-socijalnih delavcev. Sobratje! Pridi na shod vsak, kdor le more! Na tem shodu se bomo ozrli po svetu ter si ogledali, kako si drugod pomagajo delavci, v prvi vrsti krščansko-socijalni delavci, potem pa hočemo preudariti, kako si hočemo mi, vsi slovenski krščansko socijalni delavci skupno pomagati.

Sobratje! Dosedaj smo napravljali le vsak v svojem ožjem kraju delavske shode, sedaj nas je pa že toliko povsod, kjer prebivajo Slovenci, da lahko napravimo velik, veličasten vseslovenski delavski shod. Na tem shodu si hočemo znova utrditi svoje prepričanje, znova se naudušiti za misel krščansko-socijalno.

Ob enem se bo tisti dan blagoslovila naša zastava zastava slovenskega krščansko-socijalnega delavstva, zastava vse slovenske krščansko socijalne organizacije. Ta zastava bo zanaprej vidna vez, ki nas bo vezala in nas vodila v našem težkem boju!

Ker pa bo zastava skupna last vse slovenske krščansko socijalne organizacije, zato vabimo ob enem vsa slovenska društva te organizacije in sploh vse prijatelje slovenskega krščansko-socijalnega delavstva: pridite k slavnosti blagoslovljenja naše zastave!

Trdno smo prepričani, da s tem dnevom naredimo velik, važen korak naprej proti cilju, ki nam ga je zarisal z neizbrisnimi črkami poglavar naše svete cerkve, papež Leon XIII., v blagorin in čast slovenskih delavcev.

Opomba I. Vsa korespondenca, ki se tiče vseslovenskega delavskega shoda, se dološiljaj glavnemu tajniku pod naslovom: Luka Smolnikar, stolni vikar v Ljubljani.

Opomba II. Zastava je naročena; da se pa pokrijejo obilni stroški zanjo, prosijo se vsi prijatelji krščansko-socijalne organizacije blagohotnih prispevkov, ki naj se pošiljajo uredništvu „Glasnika“.

V Ljubljani, dné 10. avgusta 1898.

Dr. A. Gregorčič, dr. Jan. Ev. Krek, J. Žičkar,
zastopniki V. skupine.